17.

DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA
DE

HÆMOPTYSI,

QVAM
DEO DVCE
RECTORE VNIVERSITATIS MAGNIFICO,
REVERENDISSIMO ET AMPLISSIMO DOMINO,

DN. PLACIDO,

REGALIS MONASTERII S. S. APOSTOLORVM PETRI ET PAVLI ORD. S. BENEDICTI INTRA ERFORDIAM ABBATE, PRÆPOSITVRÆ ZELLENSIS AD VVERRHAM DOMINO, S. FACVLT. THEOLOG. ASSESSORE PRIMARIO, ETC.

AVTORITATE ET DECRETO GRATIOSÆ FACVLTATIS MEDICÆ

IN ALMA AC PER-ANTIQVA HIERANA,
SVB PRÆSIDIO

DN. HIERONYMI Ludolff,

PHILOSOPHIÆ ET MEDICINÆ DOCTORIS,

CONSILIARII ET ARCHIATRI ELECT. MOGVNT. FAC. MED. ET PHILOS. ASSESS. ORDIN. N. N. CHYMIÆ ET MATHEM. PROF. PVBL.

PATRONI ATQVE PROMOTORIS SVI COLENDISSIMI,

PRO LICENTIA
SVMMOS IN ARTE MEDICA HONORES RITE ET LEGITIME ADIPISCENDI

PVBLICO ERVDITORVM EXAMINI SVBJICIET

DANIEL FRIDERICVS RODOX,

Gerbstadio-Mansfeldensis,

IN AVDITORIO MAJORI COLLEGII MAJORIS, HORIS CONSVETIS.

DIE IV. OCTOBR. ANNI M DCC XXVII.

ERFORDIÆ, Typis GROSCHIANIS, Acad. Typogr.

PER-ILLVSTRI
ATQVE
EXCELLENTISSIMO DOMINO,

DOMINO

LVDOVICO OTTONI DE PLOTHO,

DYNASTÆ IN PAREY, GERBSTÆDT, REESEN ILEBVRG ET GÜTTERN &c.

POTENTISSIMI REGIS BORVSSIÆ ET ELECTORIS BRANDENBVRG. MINISTRO STATVS INTIMO ET DIRECTORI SVPREMI APPELLATIONVM JVDICII, NEC NON TRIBVNALIS ARAVSIONENSIS, BEROLINI

INCREMENTA PERPETVÆ FELICITATIS!

PERILLUSTRIS ATQUE EXCELLENTISSIME DOMINE,

DOMINE GRATIOSE.

IGnosce DOMINE GRATIOSE, *quod hanc Dissertationem Inauguralem* SUMMO NOMINI TUO *consecrare minime erubescam. Adducor ad hanc audaciam duabus potissimum rationibus, iisque probe circumspectis atque subductis* : *Inter illas enim virtutes, quibus emines, est admiranda* TUA *erga litterarum studia excolentes* BONITAS *& propensio, quæ innumeros fere ad Gratiam* TUAM *sibi conciliandam jam invitavit.* TU *itaque, rei litterariæ* PROMOTOR OPTIME IPSEMET *ansam mihi dedisti, quare in præsentia ad* MUNIFICENTIAM TUAM, *verbis majorem, confugere non erubuerim, & hac occasione devotam, piamque mentem meam significando aditum ad tutissimum* TUUM PATROCINIUM *mihi parare voluerim; Deinde movit me Singularis* GRATIA TUA, *quâ per multos annos Patrem meum jam ætate ferme confectum dignatus es. Quæ cum ita sint, cui potius* GRATIOSE DOMINE! *quam* TIBI *Specimen meum offerrem? Accipe igitur illud more* TUO, *serena fronte, atque memet* TUA *gratia favoreque bea. Supremum interea Rerum omnium moderatorem,* DEUM TER OPTIMUM TERQUE MAXIMUM, *supplex oro veneror que; ut* TE, GRATIOSE PATRONE, *magnum Patriæ Fulcrum, in* REGIS *& Patriæ utilitatem,* TUÆQUE *Splendidissimæ* FAMILIÆ, *& meam salutem, per longam annorum seriem sospitem atque salvum, & corporis animique viribus integrum superesse jubeat*

TUI

PERILLUSTRIS ATQUE EXCELLENTISSIMI NOMINIS

Dabam Erffordiæ d. IV. Oct. M DCC XXVII.

Cultor devotissimus & servus subjectissimus

DANIEL FRIEDRICH RODOX.

PROŒMIVM.

Anguinem, ut Corpus ejusque partes in debita Vitalitate conſerventur, magni ac eximii uſus præ cæteris laudabilibus humoribus exiſtere, nemo erit, qui negare audet; Sanguis enim ſuam originem proxime ſumit ex Chylo, è cibis proveniente atque expreſſo, & quando usque ad Cor, tanquam genuinum Sanguificationis Organon Circulando progreditur, tunc iſtæ particulæ Chyloſæ majori Vitalitatis & Volatilitatis gradu imbuuntur, Sanguini de novo affunduntur, intime commiſcentur, Purpureumque atque elegantiſſimum rubicundum colorem conſequuntur, & hoc facto peractoque negotio, quantitatem acquirunt atque conſtitutionem, Corpori recreando, nutriendoque, oppido utiliſſimam, maxime neceſſariam, perquam aptiſſimam, adeo ut aſſerere non erubeſcam, Sanguinis diſpendio Corpus invadente, Organa quæcunque ad officium ſuum ſubeundum, plane indiſpoſita evadere, & poſtea omnem penitus vitalitatis flammulam extinctam fuiſſe, comprobant exempla tum Vulnerum, ad Ventriculos Cordis usque penetrantium, tum Hæmorrhagiarum juſto ſolitoque majorum, quam plurima; In Vulneribus, & quidem Vaſa majora afficientibus, qualia nobis ſint metuenda Corporis detrimenta cognitu & intellectu minime erit difficile; Si enim conſolidatio vulnerum haud fieri poteſt, tunc humor iſte

pur-

purpureus confertim atque cum impetu e corpore promanat & Vitam insimul Corpori detrahit. Hæmorrhagiæ, & quidem in majori gradu factæ, quia sanguinis in Corpore defectum efficiunt, defectum quoque vigoris Vitæque ipsius non raro induxerunt, Corpusque admodum languidum morborumque gravissimorum copiæ obnoxium reddiderunt, ut cognoscere licet ex Pathologia Medica. Humores autem omnes, licet utilissimi, certis gaudent in corpore nostro, quod inhabitant, habitaculis, locis, Organis, adeoque humores quicunque certis circumcincti sunt limitibus, quos transgredi, absque vel maximo & sontico P. N. Corporis statu minime possunt, nec debent. Hinc exoriuntur morbi, qui in Pathologia Medica sub Titulo Situs Vitiati & mutati veniunt pertractandi. Hujus rei veritatem paulo fusius & distinctius demonstrandi & comprobandi ergo, adducere non incongruum erit quædam exempla Humorum, qua utilium, qua inutilium, situm, sedemque ordinariam in inordinariam, ipsis non competentem, mutantium, & exinde varios, variæ & diversæ indolis, morbos utplurimum gravissimos producentium; Bilis itaque, licet corpus & cumprimis intestina, ob qualitatem, qua gaudet, balsamicam & amaricantem a putredine præservare videatur, si fiat ductus Choledochi ad intestinum duodenum tendentis obstructio, & ex hac ad M. S. bilis regurgitatio atque effusio, maxime noxiorum effectuum in Sanguine causa existit, adeo ut magis putredinem Sanguini adducat, quam præservet; Exinde enim Sauguinis particulæ & qualitates laudabiles convertuntur in inutiles, partesque omnes vitiato modo nutriuntur; Color floridus & vividus Corporis in flavum, & successu temporis in nigrum colorem faciei Hippocraticæ simillimum immutatur, uti videmus in Ictero flavo & nigro. Si Bilis effusio evadit ad ventriculum, insequuntur Vomitus biliosi, Febres biliosæ, Caususque ipse. Qui morbi adeo non conspiciuntur in extravasatione Seri & Lymphæ, Humorum alias Corpori maxime necessariorum, ut potius variæ exinde oriantur Hydropis species, modo nimirum Universalis, qui totum occupat corpus, modo particularis, qui tantum unam vel plures partes simul, vel cavitatem abdominis, ut in ascite, vel Caput, ut in Hydrocephalo, vel Thoracem, vel uterum afficit, & quoque manus, vel pedes ipsos tali extravasato sero laborare experientia testatur;

ſtatur; Si flatulenta quædam materia in cavitatem Abdominis intrat, Tympanitis originem acquirit; Excrementa alvina ſi per canalem ſuum ordinarium foras egredi nequeunt, ſed remeant & alium ſibi vendicant locum, affectum cauſantur maxime funeſtum, & ob Symptomata, quibus utplurimum ſtipatus eſt, miſerosque ad extremum usque vitæ halitum excruciat, curatu difficillimum, paſſionem nimirum Iliacam, ab aliis jure dictam miſerere mei. Sanguis, quo magis eſt humor laudabilis, Corporique & partibus ejus præ cæteris neceſſarius, ſi per vaſa ſua debita atque ordinaria circumpellitur, & ſuum cuique parti debitum nutrimentum, quantitate nec majori, nec minori, quam par eſt, & debet, ſed quantum ſemper ſufficit, offert & affert; Eo majorem econtrario parit noxam iſte Humor vitalis, ſi cancellos ſuos amittit, & aliam ſibi quærit & invenit ſedem in aliis partibus; Hinc iſtæ partes in eo non ſunt, ut ejusmodi extravaſatum Sanguinem propellere, & in circulationem redigere valerent, & ni moveantur aquæ, vitium capiunt, ſtagnant, putreſcunt, male olent, ita quoque Sanguis deficiente motu circulatorio, Putredini ſtatim & ubique proclivis, in putrefactionem abit, inflammatur, Sangnini reliquo malignitatem conciliat, nutriendi ejus qualitates & particulas deſtruit, fugat & removet: Sic fieri aliter non poteſt, quin Febres Hecticæ ex Hepatis Vitio; Phthiſes ex Ulcere pulmonum, ab extravaſatione & Sanguinis in cavitatem Pulmonum ingreſſione immediate proveniente, oriantur. Variis interim conatibus non raro ſui excretionem promovere intendit talis materia ſanguinolenta, partes incongruas obſidens, ſed facile in maciem corporis, quia hiſce excretionibus inordinariis conſuetudo contingit, aliaque varia ſontica mala degenerari poteſt, uti veriſſimum hujus rei probandæ argumentum nobis ſiſtit iſte non exigui momenti, & non infrequentioris obſervationis affectus, Hæmoptyſis *nimirnm, qui affectus, licet in initio ægri nil fere damni & poſitivi nocumenti, ſi Tuſſim exceperis, exin ſentiant, tamen temporis tractu, & vel leviſſimo circa præcordia, vel circa diætam, in cibo potuque ſumendo, vel aliis rebus N. N, vitio ſeu errore patrato, alios ſtatus graviores, ſtudium & directionem Medici fere omnem aſpernentes, efficere plus ſimplici vice obſervatus eſt. Hanc proinde Hæmoptyſin rite tra-*

ctan-

ctandi dirigendive methodus, ut cuilibet quam evidentissime appareat, & ut media ad manus suppeditem, quibus initiis statim obstare, quibus metum futurorum graviorum affectuum plane abjicere queamus, hanc in præsentiarum tractationem de Hæmoptysi, Dissertationis Inauguralis loco, in me suscipere non abs re foret. Ad propositum autem negotium bene incohandum, optime tractandum, feliciterque absolvendum, opus omnino habeo gratia Divina atque benedictione, quam ut Summus rerum Arbiter mihi clementissime concedat, devotissime precor.

§. I.

UT intelligatur, quid sit id, de quo disputatur, cumprimis *Nominis Anatomen* superaddendam esse arbitror, ut exinde eo melius patefiat, quale sit id, de quo mihi est sermo, consilium præcipue hac in re imitaturus *Ciceronis*, ita *L.1. de Offic. C. 1. p.m.* 7. inquientis: *Omnem a ratione aliqua de re suscipiendam institutionem debere a definitione proficisci, ut intelligatur, quid sit id, de quo disputatur.* Componitur itaque *Hæmoptysis* ex ἅιμα, *Sanguis*, & πτύω, *spuo*, denotatque quamvis Sanguinis excretionem ex variis licet locis promanantem, per os institutam, hac tamen cum cautela, quod semper Sanguinis istius eliminatio, *Sputo, spuendo*, seu secundum nonnullos autores, ἁιμοπτύειν adornetur. Germanico idiomate redditur: **Das Bluth auswerffen / Blut speyen**; Et hæ denominationes valent, quando hæcce Sanguinis excretio vel sola simplici exspuitione: **durch spitzen / oder spucken.** vel screatione sive Exscreatione, sive Screatu majori vel minori: **Mit Reuspern /** vel tussi, & quidem minori vel fortiori, ferina & profundiori: **mit schweren Husten**; vel regurgitatione: **Durch Gurgeln /** fieri observatur. Improprie & magis late vocatur quoque **Ein Bluth-Sturtz /** quando nimirum, vomitibus pluribus vicibus repetitis, ex qualicunque Hyperemesi, vel Violento modo, Contusione Præcordiorum, lapsu ab alto perpesso graviori productis, talis Hæmorrhagia per Os

con-

contingit, interdum tanta ratione quantitatis, ut reliquas omnes Sanguinis per Os excretiones longe ſuperet.

§. II.

Alii alia opinione edocti Autores Medici diſcrepare *Sputum Cruentum* & *Hæmoptyſin* inter ſe malunt, autumantes, quamvis Hæmoptyſis ſecundum derivationem denotet Sanguinis excretionem omnem per ſputum factam, tamen magis ſignificari debere ejusmodi ſputum, quod ex *Parenchymate Pulmonum*, ejusque partibus, nimirum vel *Larynge*, vel *Trunco* ſive *Fiſtula*, vel *Ramis* ſive *Bronchiis*, proxime egreditur, utplurimum cum *Tuſſi* majori vel minori conjunctum; Sicque ejusmodi Hæmoptyſin eſſe ſtatuunt maxime gravem, periculoſiorisque ominis præ cæteris Hæmorrhagiis in corpore humano evenire ſolitis, *Hæmorrhagiam*, quia nimirum viſitur, e loco tam nobili, e parte tam tenera, tam ſenſibili, tam neceſſarium, tamque utile Corpori noſtro munus ſubeunte, excretum iſtum Sanguinem provenire, atque inſimul iſta vaſcula majora vel minora, ex quibus promanat iſte Purpureus liquor, ob continuum, quem exercent motum, Pulmones, in inſpiratione & exſpiratione, dilatione & contractione conſtantem, haud poſſe conſolidari, adeoque funeſtum adverſumque illum Phthiſeos affectum, quem omnes omnino homines jure merito abhorrent, pediſſequum habere certiſſimum.

§. III.

Mitioris autem Proſapiæ atque indolis exiſtere ſpeciali nomine ita dictum *Sputum Cruentum*, affirmatur: Nimirum illum non periculi tantum Corpori noſtro inferre, quantum *Hæmoptyſis* aſſolet; Illum non ex Pulmonibus egredi, ſicuti hæc; In illo ſanguinis parum excerni, in hac multum; Illum utplurimum Sanguinem grumoſum, non raro cum muco, qui unà exſcreatur, commixtum oſtendere; Hanc, ſincerum, limpidum, floridum atque communiter ſpumoſum & in majori gradu Hæmoptyſeos

Phthi-

Phthiſeos nimirum ubi imminet præſentia, cum pure maritatum graveolenti, fœtido, maligno; Quam ſpeciem non inconcinne *Venerandus noſter Hippocrates* pro mala reputavit *Aphor. 15. S. VII. ſeqq.* Verbis: *Sanguinis ſputo ſi ſupervenerit puris expuitio, malum.* Illum denique poſt unam alteramve levem utcunque exſcreationem ceſſare; Hanc multam gravemque tuſſim comitem habere, non minus quam per multum temporis ſpatium, pro Ruptione vaſorum varia, continuare. Et multæ ſunt & proſtant aliæ, quæ allegantur in Pathologiis quibusdam, horum binorum affectuum inter ſe invicem differentiæ, quæ tamen ſi ſub incude judicii revocantur, haud eſſentiales, ſed graduales illas eſſe quilibet videbit; Majus & minus non variat & mutat Eſſentiam rei; ſic licet dentur mitiores ſputi Cruenti ſpecies, provenientes v. gr. vel ex palato, faucibus, vel ex infundibulo narium, gingivis, Capite aſperæ arteriæ, Larynge nimirum; quasvis tamen, quia Sanguis per ſputationem ejicitur, ad Hæmoptyſin referri debere & ratio & aliorum multorum Celeberr. Medicorum ſententia ſuadere videntur; Sequor ergo hac in re rite trutinanda alios & quidem plurimos non infimæ ſane famæ, non mediocris judicii Medicos, Sputum Cruentum pro Hæmoptyſi, & vice verſa, ponentes; Audiamus modo *Celeb. Ettmüllerum æque atque Wedelium*, quippe genuinos atque veros Medicinæ Coryphæos, priorem ita dicentem in Operib. Pract. de Sputo Sanguinis: Non raro per Os Sanguis ejicitur in affectu, qui vocatur Sputum Sanguinis, ſeu Hæmoptyſis appellatur; & ſtatim in ſequentibus pagellis hancce ſuam ſententiam ulterius demonſtrandam atque comprobandam curavit, varie nimirum & ex variis locis & partibus Saguinem iſtum, per os rejciendum, promanare poſſe, nunc gingivis, nunc faucibus, nunc Oeſophago, nunc ex Larynge nunc ex pectore, nunc ex pulmone, omnibus aliis multifariis vicinis locis. Poſteriorem, Wedelium ſcilicet, eum in modum hac de re inveni ſcribentem: *Hic vero & de Hæmoptyſi*

 ſeu

seu Sputo Cruento dicendum venit; Ulterius: *Sputum cruentum vel simplici exspuitione, vel exscreatione, vel Vomitu, vel Tussi, vel regurgitatione sola ejicitur.* Conferatur ejusd. *Pathol. Med. Dogm. de Sympt. Excret. & Retent. p. m. 675.*

§. IV.

Eam Sanguinis per os Vomitu factam excretionem Hæmoptyseos nomine vocandam esse, minime statuo, cum inter hæcce Symptomata, Sputum nimirum inter & Vomitum magnam intercedere, multique usus discrepantiam, in aprico constitutum esse existimo; Differre, uti ex Pathologia non ignotum erit, credo hac ratione, ut Sputum Cruentum ex Pulmonibus vel aliis partibus paulo ante memoratis producatur; Vomitus vero cruentus minime ex his, optime tamen & immediate e Ventriculi Cavitate succedat; Quicquid ergo Sanguinis Vomendo succedit, ex Ventriculo oritur, Vomitusque Cruentus in Schola Medica appellatur, quicquid autem tussiendo diu multumque, fortiterque exscreando, ex cavitate Pulmonum, id Hæmoptyseos merito insignitur nomine.

§. V.

Ne latius, quam par est, in varias Sputi Cruenti species, & quidem Spurias, non è pulmonibus erumpentes in hac mea tractione excurram, specialem illam Hæmoptyseos acceptionem, quam alii adstruunt, Sanguinis nimirum e Pulmonibus excretionem significantem, sequi par est, & in specie istud Sanguinis Sputum hacce consideratione dignum judicavi, quod cum Tussi vel Secreatu majori ex Respirationis Organis, speciatim & utplurimum ex Pulmonibus per os ejicitur. Quapropter proximum nunc esse sentio negotium, ut definitionem illius Realem, ex hac Causas, Diagnosin atque Prognosin, & ex hisce, Therapiam atque Curam, quanta possim perspicuitate, hisce pagellis insinuem.

§. VI.

Hæmoptysis itaque speciali acceptione ita sumta, est *Copia Sanguinis spumescentis, recentis, floridi, tenuis, atque* *Coc-*

Coccinei, interdum quoque nonnihil nigricantis, craſſi, grumoſi plùs minus, per Os ex Pulmonibus excretio, modo cum modo ſine ſpuris exſpuitione, tuſſique ferina, fortique ſcreatu oboriens, a Vaſorum Arterioſorum vel Venoſorum vel Ruptione vel Eroſione immediate proveniens, variaque in graviſſima, Corporique interitum ſenſim inferentia mala degenerans.

§. VII.

Subjectum hujus affectus & partem patientem ſive affectam eſſe Parenchyma Pulmonum ex hacce definitione patet quam clariſſime; Si enim Sanguis exſtillat ex ſuis vaſis, intratque in cavitatem pulmonum, ob munus, quo fungendum eſt in illa parte, In-& Exſpiratorium, fieri minime poteſt, ut talis materia hocce munus impediens, diu inhærere, perferrique queat, adeoque maximis cum conatibus, maxima cum tuſſi, quam materia irritando & arrodendo Tunicam membranoſo-Nervoſam tam Pulmonis ipſius, quam Aſperæ cumprimis arteriæ producit, ejusmodi extravaſatæ Sanguineæ portiones ejiciuntur. Aſt enim vero Succeſſus haud ubique reſpondet intentioni Naturæ alias ſalutari, adeo ut ejusmodi Sanguinem ſufficienter ejiciendi vires non raro deficiant, ſic non poſſunt non ex Sanguine iſthuc ſtagnante, ſubſidente, putreſcente, oriri ulcera Pulmonum; quæ non raro inflammationis graviſſima ſpecies, Peripneumonia nimirum, præcedit, Empyemata, Vomicæ, ſicque Sanguini communicatur circulando iſta ulceroſa materia peccans morbifica, Phthiſis, Marasmus, Tabes totius Corporis. Ejusmodi, inquam, in modum afficiuntur Pulmones; Interea haud negandum puto, varias alias partes, partim ob conſenſum, partim ob Vicinitatatem, partim ob variorum Symptomatum concurſum ſecundario affici poſſe, puto Caput, Fauces, Præcordia, Ventriculum, Diaphragma, quæ omnes partes, ob graviſſimam illam, quæ Tuſſiendo Screandoque fit, Præcordiorum concuſſionem atque commotionem, Tono ſuo & robore deſtituuntur,

ut deinde officiorum suorum rationem rite habere nequeant.

§. IIX.

Causam efficientem seu immediatam hæc, puto, definitionis meæ verba continere: *A vasorum arteriosorum vel Venosorum Ruptione vel Erosione immediate proveniens.* Anastomosi, Diæresi & Diapedesi tanquam generali omnium Hæmorrhagiarum Triade, Vasa aperiuntur, ut Sanguis Pulmones ingredi possit, Sputumque Cruentum fieri arbitror, reseratis vasis vel minoribus, in Diapedesi, vel majoribus, ut in Anastomosi & Diæresi. Ab externis modo causis, atque modo internis procreari potest talis ruptio & Erosio, Vasorum talis Anastomosis & Diæresis, triplicique modo id fieri sentit Celeb. D. Wedelius I) Per Oppressionem, in hac apertionis specie sola sanguinis quantitas, qualitate cæteroquin bene sese habente, causam apertionis esse visa est; Solum Orgasmum & Sanguinis commotionem ad Præcordia, Pulmones specialiter factam atque institutam, sanguinis quandam copiam imminuendi, vel in vasis minoribus, capillaribus ab aliis dictis, stagnantem atque obsidentem, resolvendi atque propellendi fine, sufficere posse reor ad ejusmodi Anastomosin atque Vasorum ruptionem facilitandam ac producendam, in hac ergo Cruenti sputi specie, quæ nimirum Oppressione efficitur, Sanguis actuali & impetuoso modo sese habet, & tamdiu unda ad undam pellitur, usque dum invenit, quod quæsivit, sui nempe excretionem atque imminutionem.

§. IX.

II.) Per Excretionem; quando Natura per Pulmones sanguinem vult eductum, in qualitate maximam partem peccantem. Sic deprehenditur Hæmoptysis interdum in febribus malignis, acutis, in Pleuritide, Peripnevmonia, quod utplurimum bonum esse, Crisinque morbi, licet non perfectam, fieri deprehendimus.

§. X.

Denique tertio additur ſpecies Sputi Cruenti, quæ Reſolutione Vaſorum, ſecundum alios Exeſione, diviſione & Eroſione illorum h. e. Diæreſi & Diaphroſi abſolvitur; ubi nimirum ſecundum *Sennertum*, a Cauſa incidente, erodente, vel rumpente, ſolutio continui vel unitatis evadit, vel via aliqua & meatus, qui adeſſe non debebat, aperitur, vel qui adeſt, dilatatur, ut humores, qui in vaſis contineri debebant, effluant, adeoque in his Caſibus excernitur, quod retineri debebat, & non ſine ratione vocant illi Hæmoptyſin, Symptoma retinendi Excreti. Hinc certum Experientiaque comprobatum eſt, omnes particulas acres, ſtimulantes, corroſivas, malignas, peſtilentiales, ſive ab externis, ſive internis Cauſis Cavitati Pulmonum communicatas, ejusmodi de ſe edere poſſe effectum, Eroſionem nimirum atque Reſolutionem Vaſorum majorum vel minorum. Externis cauſis fit hoc, Aere inſpirato Peſtilentiali, hinc non mirum, quod talis Hæmoptyſis interdum ſit Symptoma Peſtis aereæ, quod *Paracelſus Tract. 2. de Peſtil. c. 1. de Curat.* obſervatum nobis reliquit, hinc non mirum, quod fumo Sulphuris incenſi, halituque Aquæ fortis ſub laboribus Chimicis inſpirato, vel aliis particulis peregrinis, pulmonibus pectorive valde inimicis, pulmones ingreſſis & ſæpius repetitis, talia Hæmoptica molimina afficere homines ſoleant. Quapropter Pectori, credo, valde obeſt fumus oleorum vel ſevi, eroſionemque Vaſorum inducendi ſatis habet virium, cumprimis in literatis, vita ſedentaria, ſtudendique libidine aſſuetis, eo frequentior ejusmodi Hæmoptyſis exiſtit, quando nimirum per noctem candelæ loco ſevoſæ ſibi ſumunt inſtrumentum & vas quoddam oleo quodam expreſſo imbutum: Eine Oel-Lampe, cujus uſu non ſolum varia pectoris incommoda, ſed & Cephalalgiæ, memoriæ imbecillitates, auditus, viſusque vitia, comites & effectus eſſe ſolent: Ab internis, iisque omnino frequentiſſimis, cauſis & vitiis ſanguinis & ſeri, in qualitate atque Craſi peccantium, Ero-

 ſio

ſio vaſorum quoque conciliatur, e.g. in variolis atque morbillis, lympha in ſpecie nimis acri, & acido-ſalſa, ſcorbutica, aliave ſimili labe inquinata; Hinc Phthiſicos deſperatos, nudatis plane, reſolutis, & apertis Vaſis, mortuos eſſe ſputo Cruento, quin imo Febribus malignis, ipſisque Peſtilentialibus correptos purpuream evomuiſſe atque exſpuiſſe Animam, haud ſimplici vice Autores obſervarunt; Hinc rationem ſuppeditare valeo iſtius obſervationis, quam *Rhodius reliquit Cent. 2. obſerv. 35.* quare nimirum poſt ſanatum ulcus pedum ſanguinis ſupervenerit exſpuitio, procul dubio hanc ex retrogreſſo fermento ulceris acri atque corroſivo, mediante M. S. ejusque motu Circulatorio, ad Pulmones delato, & Humorem vitalem iſthuc contentum inquinante, vaſaque pulmonalia erodente, originem ſumſiſſe reor.

§. XI.

Ex Antecedentibus itaque evidentiſſime patent Cauſæ, quibus talis Ruptio & Eroſio, Anaſtomoſis & Diæreſis vaſorum cauſari aſſolent; Qualitas ſcilicet æque ac Quantitas ſanguinis ipſius, vitio laborans; Quæ adeoque bina Sanguinis vitiata conſtitutio, mihi cauſam antecedentem Mediatamque præbet. Hinc ii ſtatus P. N. & ea ſubjecta, quæ ad qualitatem ſanguinis, vel quantitatem, vel ſtagnationem ejusdem præ aliis prona exiſtunt, ipſisque iſtis vitiis laborare videntur, præ aliis quoque cauſam conſtituunt occaſionalem atque remotam. Solennis cumprimis alicujus ſanguinis evacuationis ſuppreſſio, vel neglectio frequentiſſime præcedit Hæmoptyſin, ſanguinemque in Craſi & quantitate & motu impedit. Nihil ſane frequentius in Praxi eſt, quam quod ſuppreſſionem Menſium & Hæmorrhoidum ſubſequatur ſanguinis ſputum, ex ſanguine nimirum ad Præcordia recedente, circa Præcordia plus minus coacervato, in Præcordiis ſtagnante, anaſtomoſinque, quando ἀθρόως eruptio fit, & Diæreſin, ſi ſucceſſive & minori doſi, inferente, qualis Hæmoptyſis, & quidem periodica ex menſtrui fluxus imminutione annotatur

tatur in *M. A. N. C. Ann. 9. & 10. obs. 27.* Hæmoptysin insignem cum Pleuritide suppurata, ex nimis cita Mensium emansione ortam, observavit *Deodatus in Valetud. pag. 219.* alia quoque Exempla invenienda sunt in *Schenckio observ. lib. 2. & Borello Cent. 1. obs. 24.*

§. XII.

Hujus affectus Diagnosin formare generalem, nulla cum difficultate conjunctum negotium esse mihi persuadeo, cum id ipsum per se patet, quando nimirum quis tussiendo, vel screando, vel simpliciter exspuendo, vel per alium excernendi modum, uti in §. I. declaravi, sanguinem per os ejicitur, tunc statim Hæmoptyseos nomine venit; Cum autem ex tot tamque variis istum sanguinem provenire posse locis partibusque affectis, itidem in præcedentibus, præcipue ex §. III. & VI. à me declaratum sit, necesse erit quammaxime, ut specialia signa ex mea definitione erui curem, quibus præsentia Hæmoptyseos & quidem e Pulmonibus evenientis evidentior evadat.

§. XIII.

Hæc definitionis meæ verba: est *sanguinis spumescentis excretio cum tussi ferina & forti screatu conjuncta, oboriens*, quemlibet certiorem faciunt, ut credat, sanguinem e pulmonibus rejici, cui quoque asserto assensum præbere videtur Hippocrates in Sect. V. Aph. 13. *Qui spumantem sanguinem extussiunt*, inquiens, *iis ex Pulmone educitur.* Sanguis qui tussi præcedente & continuante per os excernitur e Pulmonibus, utplurimum existit meracus, floridus atque tenuis, & tunc manare istum ex arteriis & venis vel Pulmonalibus majoribus vel minoribus, vel ex arteriis Trachealibus, ex arteria nempe Aorta oriundis, probabile videtur, uti & accurate distinxit *Willisius in Pharm. Rat. p. 2. pag. 151.* Interdum autem quod sanguis nigricantem præ se ferat & obscurum colorem, grumosamque habeat consistentiam, tunc alii, sanguinem venosum impuriorem, obscuriorisque coloris esse statuentes, e Venis Pnevmonicis aper-

apertis ruptisque iſtum per os excretum ſanguinem productum fuiſſe affirmant. Si meum in hacce re dijudicanda deſideretur judicium, id erit, non quidem præciſe ſanguinem nigricantem & obſcurum e Venis Pulmonalibus provenire debere, ſed etiam ex Arteriis, & quo diutius ſanguinis aliqua portio in aliqua parte ſine motu ſuo Circulatorio inhæret, eo majorem nigreſcentem colorem, eo obſcuriorem & eo putredini atque fœtori proximiorem acquirit conſiſtentiam, quod quoque in noſtro hoc caſu evenire certo confido; Certiſſimum quidem eſt, ſanguinem, ſimulac ingreditur e vaſis ſuis pulmones, afficere eos, tuſſimque, ad illud nocivi expellendum, creare, ſed nonnunquam laudandam ſaltim eſſe voluntatem, ſi vires ſufficientes deſint, explanavi in §. VI. Sic quam frequentiſſime evenire ſolet, ut ejusmodi ſanguis extravaſatus, tuſſi non ſufficienter factâ, per aliquod tempus in pulmonibus remaneat, putreſcat, nigreſcat, alioque tempore, hac acquiſita mutatione, excernatur atque ejiciatur.

§. XIV.

Accedunt in hoc affectu varii alii affectus, ut ſint anxietates præcordiorum, & difficiles, Aſthmati ſimiles, reſpirationes, cum majori, vel minori virium abſumtione conjunctæ. Cumprimis Vires ægrotantis fatiſcunt, ſi Hæmoptyſeos in Phthiſin degeneratio atque immutatio proxime inſtat. Hinc adeo imbecilles viſuntur ejusmodi, ut ſcalas aſcendere, & per loca acclivia meare, vel plane non, vel non ſine maximis incommoditatibus, metuque ſuffocationis, valeant.

§. XV.

Cum adhuc aliis conſideratu non indignis ſymptomatibus præſentem affectum ægros afficere, verba definitionis oſtendunt, nimirum *modo cum, modo ſine puris exſpuitione* iſta Hæmoptyſis cernitur. Hæc verba diviſionem ad manus ſuppeditant, quod alia Hæmoptyſis ſit *ſimplex, alia complicata;* Alia *Recens*, alia *inveterata;* Alia *acquiſita*, alia *hæretitaria.* Quando igitur Hæmoptyſis inſtituitur,

inſtituitur Sanguine ſincero, ſpumeſcente, ſine pure, magis iſtam Simplicem, Recentem atque utplurimum acquiſitam, ſi autem Sanguine nigricante, putreſcente, pureque ipſo, magis complicatam, inveteratam, atque utplurimum hæreditariam eſſe reor, ſpe fretus fore ut prior gradus Hæmoptyſeos curatu facilis, poſterior, difficilis, quin imo non raro impoſſibilis, videatur. Interdum autem, in iſtis præcipue ſubjectis, qui quantitate Sanguinis, & ex hâc producta Hæmoptyſi laborant, Hæmoptyſin ſimplicem, Sanguinem ſincerum, non cum pure conjunctum ejicientem, tamen inveteratam & hæreditariam quandoque eſſe non nego.

§. XVI.

Prognoſis, quæ mihi, ordinis ratione ita jubente, jam venit inſtituenda, ſequentibus innitetur fundamentis, ut conſideretur vitium Sanguinis, quo mediante Ruptio Vaſorum Pneumonicorum eſt facta, an quantitate, an qualitate potius Sanguinis? Locus, ubi vas iſtud ſit ruptum, an in Bronchiis? an in Fundo Pulmonum ipſo? quæ tamen poſterior Circumſtantia non niſi poſt mortem, aperto Cadavere declaratur, interim tamen ex Tuſſi majori vel minori, profundiori & vehementiori aliqua conjectura, in quonam loco apertio Vaſorum ſit, fieri poteſt; Sanguis enim, qui Fundum obſidet, majorem ſemper Tuſſim, qui autem ex Bronchiis provenit, quia ſtatim Aſperam Arteriam ingreditur & ad ejiciendum excitat, leviorem quandam, & Screationi proximam producere obſervatur. Non omnem Hæmoptyſin abſolute Phthiſin, ut vulgo putatur, cauſari ſequitur exinde: eam puto, quæ ex Plethora, abundante Sanguine, & hunc imminuendi gratia a Natura inſtituitur, & tanquam alia Hæmorrhagia in Corporis levamen tendens, protrahitur. Id tamen haud negandum erit, perire tales ægrotantes ſuffocatione, & inhibita in-& reſpiratione quaſi jugulantur. Si autem Cachectici & Scorbutici hoc malo corripiuntur, utplurimum in

 Phthi-

Phthisin, vomicam, aliaque gravissima mala incidunt, vere incurabilia, siquidem puris exspuitio superaccedit, omnino utpote malum cum Hippocrate Aph. 15. Sect. VII. uti in §. III. meæ Dissertat. mentio est facta, erit reputandum, & si puris exspuitio subsistat, mortem in propinquo esse judicandum, suadente pariter nostro Sene Aphorismo 16. Sect. VII. *A puris sputo, tabes & fluxus: quum vero sputum retentum fuerit, moriuntur.*

§. XVII.

Hæmoptysis denique, quæ *primaria* seu *Primariis morbus* audit, periculosior existit, quam si secundaria, vel morbus secundarius; prior peculiare vitium pulmonum & primarium involvit, variaque gravissima mala successu temporis, maloque altas agente radices producenda promittit; Posterior Symptomatis & Criseos adinstar provenit, & mala quidem antecedentia, non ultro continuantia significat, quando v. gr. ex Pleuritide, Peripneumonia, aliisque febribus acutis & malignis Hæmoptysis oriri visa est. Periodicum si sit ejusmodi sputum, ut nimirum una vel altera vice contingat in anno, minus periculosum, quia non singularem noxam, non totalem Atoniam Pulmonum, non plenariam Humorum, Sanguinisque Dyscrasiam infert & sequitur; Si sit continuans cum maxima Tussi & virium absumtione purisque præsentia, maxime periculosum; Specialem Prognosin hujus affectus desumere & invenire quivis potest in *Bartholini Act. Med. Haffn. Volum. 2. p. 10.*

§. XIIX.

Causarum Occasionalium sive Procatarcticarum quo major vis in producendis malis deprehenditur, eo curatior, eo attentior quoque opera danda est, ut, quibus modis, quave diversitate & varietate corpus concursu suo afficiunt & alterant, quid admittendum, quid avertendum, rite rimetur. Inter illas autem principaliorem mihi videtur tractationem mereri Res N. N. quæ uti omnes morbos, ita & præsentem, Hæmopty-

moptyſin nimirum, licet jamdum abſentem, cauſare, producere, cauſatam, productam in pejus detrudere atque diutius protrahere obſervantur. *Aer* in Hæmoptyſi cauſanda, nocivam ſuam qualitatem exſerit vel ſanguinis Circulum adaugendo, & Congeſtiones ad Præcordia promovendo, vel Dyſcraſiam Humorum & Sanguinis producendo, & id magis interne; Externe autem nocet, ſi particulis venenoſis, ♀eis, acribus, corroſivis atque peſtilentialibus inquinatus, per aſperam Arteriam inſpiratione & Exſpiratione Pulmones intrat, atque vaſa minora corrodit, arrodit, disrumpit, & Sanguinem extravaſare facit. SanguinisCirculatio magis citatior redditur, ſi multum utimur Aere calido, rarefacto atque attenuato, hinc cum vi propellitur Sanguis per Vaſa ſua, debilia rumpit, rupta permeat, ruptisque, quia conſolidatio, ob continuum Pulmonum, Sanguinisque motum fieri haud poteſt, majorem conciliat Anaſtomoſin; Dyſcraſiæ humorum & Sanguinis ad Hæmoptyſin producendam, producendæ favet Aer nimis frigidus atque humidus, obſtruendo Poros, impediendo inſenſibilem tranſpirationem, augendo impuritates in Pectore atque Vaſis pulmonalibus.

§. XIX.

Cibi & Potus, triplici modo vitiati, quantitate, qualitate & aſſumendi modo, ad abundantiam Sanguinis vel ejus Dyſcraſiam ſive qualitatem vitiatam, & ex hiſce ad Hæmoptyſin concurrere mihi videntur. Si nimirum Cibi & potus in majori, quam aſſuetum & perferre Natura poteſt, quantitate ſumuntur, tunc propullulant cruditates in Ventriculo atque inteſtinis acidæ, viſcidæ, bilioſæ, varioque alio modo Sigillatæ, quæ dein, communicatæ M. S. Eroſionem Vaſorum efficere & ulterius ejusmodi Eroſionis ſuſtentandæ autores exiſtere poſſunt; Lauta de cætero Diæta, cibique Copioſi, copioſum reddunt eduntque Chylum, ac copioſum, quin imo abundantem, imo in variis viſceribus ſtagnantem, imo vario modo ratione qualitatis depravatum Sanguinem. Nocet cibos potusve modus

 aſſu-

assumendi quam citissimus, sicut Germanice dicitur: Wenn man isset, als wenn man gejaget wäre: Wenn man einen jählingen oder hitzigen Trunck thut; Nocet Pectori, si inter loquendum, ridendumque cibi nonnihil vel potus assumitur, asperamque intrat arteriam, & vice versa, si inter potandum & edendum risus moveantur, vulgi dicunt: Es kommt in die unrechte Kähle. Tunc excitantur Tusses vehementissimæ, adeo ut Vasa quædam rupta ex eo cernantur, Hæmoptysisque ipsa præsens, hisce oborientibus tussibus gravior evadat. Subjectis plethoricis, & in quibus Hæmoptysis evenit ab abundantia Sanguinis, potulenta ♌osa, V. generos. imprimis V̄i largior usus cane pejus & angue est fugiendus, quia calidum additum & coaugmentatum Calido, magis redditur tale, orgasticaque atque oppletoria sanguinis ad pectus commotio magis & magis intenditur atque conservatur; Frigida potio post sudorem vel labores ingurgitata qualia inducat Corporis detrimenta jamdudum *Sennertus demonstravit in institut. suis Medic. majoribus p. 888. qui ex Cels. lib. 1. Cap. 3. & ex Dioscor. lib. VI. Cap. 33.* sequentia refert: *A labore sudanti adversissima frigida potio.* Porro ▽ frigida abunde pota, aut meracum Vinum liberalius epotum, præsertim a balneo, aut cursu, aut vehementi Exercitatione strangulatus & dolores infert; Phthisin exinde, Hydropem, obstructiones varias, variosque alios morbos sequutos esse testatur Cel. D. *Wedelius in Pathol. Med. Dogm. hisce verbis: Quando Corpore vel Animo, ab ira v. g. vehementius moto, frigidus ingurgitatur quasi ad levandum æstum potus, vinum, Cerevisia, vel aqua ipsa, teste Experientia crebriori ac tristi, inde præprimis Phthisin, obstructiones & dolores Hepatis, Hydropem & icterum & Febres oriri &c.* Ergo bibendum & edendum modice & medice.

§. XX.

Somnus & Vigiliæ, Motus & Quies conducunt ad abundantiam & depravatam sanguinis qualitatem, & in genere ad Hæmoptysin vel generaliter vel quoque specialiter.

Ge-

Generaliter Impuritates in primis viis æque ac vasis sanguineis ipsis generantur in magna copia, ambulando & laborando leviter & quiescendo fortiter, hisce variæ Cachexiæ species nascuntur, quibus deinde non solum ad Hæmoptysin, ruptionem nimirum vasorum, sed & varia ulcera, tam in pulmonibus, quam in aliis visceribus producenda ansa datur. Econtra si labor sit major, & quies levis & brevis, Pulmones quoque in officio suo labascunt, & variis impuritatibus ulcerosis & malignis conspurcantur. Specialiter autem pulmones affici posse credo Motibus corporis vehementioribus & intempestivis, Venationibus, Clamoribus, casu ab alto facto, saltu nimio, excandescentia nimia, Contusionibus Præcordiorum prægravibus; Sic ex copioso effusioreque risu Hæmoptysin lethalem observavit *Zacutus Lusitanus in lib. 2. Prax. Hist. Cap. 6. item ex saltatione nimia Rolfinc. Meth. Comm. lib. 2. Sect. 3. Cap. 53.*

§. XXI.

Animi Pathematibus, cumprimis Ira & Terrore, Hæmoptysis producitur, & jam præsens valdopere exacerbatur, quia partim Humores in maximum Orgasmum & motum nocivum, adeo ut Vasa disrumpat, redigantur, partim quoque eorum motus plus justo opprimitur, ut hinc stagnationes, inflammationes atque exulcerationes, necessario oriri debeant, quibus binis animi Pathematibus, si vociferatio fortior accedat, eo certiora atque periculosiora pulmones afficiunt nocumenta; Hinc adolescentibus Hæmoptysis solennis est, quia animi non solum Pathematibus commovendis, sed & aliis Diætæ erroribus committendis præ aliis procliviores existunt, quod testatur Hippocrates Sect. 3. Aph. 29. *Ætas Juvenilis*, inquiens, *ad expectorata sanguinea*, proclivis est.

§. XXII.

Nunc in causis adducendis N. N. restare puto Excreta & Retenta, quæ si non genuino tempore & ordine procedunt, Hæmoptysin & ejus durationem causare queunt.

& id sæpius contingere solet in assuetis Hæmorrhagiis Narium, fluxu Hæmorrhoidali, Mensium, aliisque, impedita insensibili transpiratione, neglecta assueta Diaphoresi, assueta purgatione, assuetaque Venæsectione, aliisque neglectis Curis præservatoriis, quibus omnino humores & ipsum sanguinem modo quantitatis, modo qualitatis vitium suscepisse, Experientia commonstratur, qualia quoque Exempla, imprimis Hæmoptyseos ex fluxus mensium imminutione atque plenaria suppressione a me jam allata prostant in §. XI.

§. XXIII.

Hæmoptysin, si, ut ego feci, intelligatur ea, quæ ex vitio pulmonum, vel ruptione Vasorum quorundam in Pulmonibus, originem trahit, haud omni omnino periculo carere, sed maximo cum periculo conjunctam, adeoque maximam circumspectionem necesse habere, hac huc usque pertractata materia luculentissime declaratum est; Cura itaque erit instituenda, non quidem semper omnibus numeris perfecta atque absoluta, sed haud raro præservatoria tantum atque privativa, ne nimirum Hæmoptyseos leviori in conditione ac indole constitutæ, in inveteratam atque difficilem; difficilis plane in Phthisin atque Contabescentiam totius corporis fiat immutatio; Palliativam autem Curam, eam nimirum, quæ efficit, ut in desperato atque omni salutis spe destituto casu, constitutis, v. gr. in Phthisi, per aliqua temporis intervalla adhuc in vivis superesse concedatur, minime tanti facio, quæ a me hisce pagellis tradatur.

§. XXIV.

Medelam itaque Hæmoptyseos nunc aggressurus, me non vulgari illa methodo, quando per adstringentia, stypti-ca, Anodyna fortiora, fluxus ille supprimitur, sed meliori quadam, eaque rationabiliori, & ea tutiori processurum, profiteor. Tantum enim abest, ut aliquod levamen, ut aliqua corpori salus, hisce adstringentibus, motumque sanguinis supprimentibus utendo sit expectanda, ut potius vel

ma-

maxime metuendum, ne varia fontica ac periculosissima consectaria exinde sequantur. Ad duo autem præ cæteris fundamenta atque circumstantias attendendum est, nimirum ad quantitatem, & qualitatem sanguinis, quæ, si a statu Naturali recedunt & Hæmoptysin causant, opera adhibenda, ut constitutionis suæ legitimæ compotes evadant; Hisce ergo indicationibus mihi erit progrediendum: I.) *Sanguinis quantitas est imminuenda, atque ejus circulus æqualiter est distribuendus.* II.) *Sanguinis varia miasmata maligna, corrodentia, erosionem atque stagnationem in Vasis Pulmonum facientia, sunt resolvenda, e M. S. eliminanda.* III.) *Præcordiorum & quantum fieri potest, Pulmonum ratio est habenda, ut Tono suo, durante Hæmoptysi, amisso restituantur.*

§. XXV.

Ubi sanguinem imminuendi gratia fieri hanc Hæmoptysin deprehenditur, majori inprimis atque exoptatiori usu sese commendabit *Venæsectio*, quam suadet prima a me data indicatio, atque, ut Circulus sanguinis æqualiter evadat, &, quod palmarium, Orgastica ad pectus sanguinis commotio, humorumque congestio quasi revocetur & leniatur, *in pede instituenda*, & nunquam non eo erit prospiciendum, ut omnes evacuationes solennes, ægrisque istis assuetæ optime procedant. In genuinis autem Plethoricis haud sufficere credo, una vel altera vice in anno venæsectionem adornasse, sed pro constitutione subjecti ter vel quater interdum est instituenda. *Cucurbitularum impositiones atque scarificationes* non minimum levaminis in Hæmoptysi afferre quandoque visæ sunt, cum nimirum Plethora magis ad habitum, quam ad Vasa in causa existit. *Pediluvia* tam *simplicia*, i. e. *ex pura ▽ fontana calida constantia*, quam *composita*, ex *Herbis discutientibus, Resolventibus atque Nervinis*, ad sanguinis circulum meliorandum multum conferunt.

§. XXVI.

Si corpus cernitur, quod Hæmoptysi laborat, Cacheticum, Scorbuticum, varioque alio modo impurum, & in sanguinis qualitate magis peccans, IIda locum habet indicatio.

catio. Ut autem Fons & origo malorum tollatur, in hacce indicatione rite expediunda præstat quam maxime primas vias habere puras atque conservare, cui satisfaciunt scopo *moderatæ laxationes, Pilulæ ex Panchym. Croll. de Succin. Crat. Extract. Fum. C. B. & pauxillo Diagrid. ♀rat.* composita & propinatæ, item *infusa Vinosa vel Decocta laxantia Sennata, passulata & Rhabarbarina*, non aspernenda, sed pro commoditate ægrotantis in usum trahenda. *Purgationes* autem *fortiores* & *per superiora* operantes, quales quales etiam sint, sive arte sive spontaneo provocatas & provocandas, penitus penitusque hic exulare judico, non sine ponderosa ratione inductus; Ob motum non solum sanguinis, qui major in hisce excitatur, sed pectoris ipsius, quod maximas injurias, molestiasque experiri, expertum est atque observatum; Hinc ii, qui Tussim Hæmoptysi provenientem pro Stomachali quadam reputantes, statim ad Vomitoriorum usum confugiunt, in aere quasi piscantur, nihilque se effecisse, nisi nocumenti plus, decrementi parum, Exemplum edocet non unum.

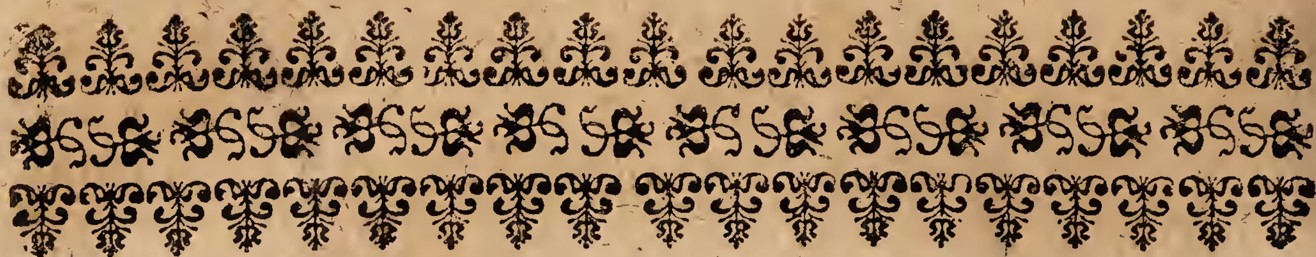
§. XXVII.

Nunc propius ad Scopum, Purificationem nimirum M. S. est transeundum; Huc apprime conveniunt *lenia Diapnoica, Resolventia, Pectoralia*, Sanguinis forsan in pulmonibus adhuc delitescentem quantitatem *abstergentia*, Pectus *repurgantia & roborantia, Temperantia* item & *antiscorbutica*, tam sicca quam liquida forma propinanda; *Dococta resolventia* & *lenientia* vel maxime prosunt: v. gr. ℞. *Rad. Scorzon. Arist. ☉, sarsæpar. ana ℥j. irid. Glycyrrh. ana ʒiij. Sem. Anis. ʒij. Herb. Pulm. Veron. Marrub. Scord. Cheref. ana Mj. Hyssop. Salv. Sanic. Capill. ♀ris Epat. nob. Summit. Cent. min. ana Mß. Caric. pingu. Passul. min. ana ℥vj. rasur. C. C. ℥j. incis. cont. Coqu. cum ▽ font.* ℔iv. ℞. *Colat.* ℔iij. *clarif. D. in Vitr.* S. Brust- und Lungen-Tranck, davon früh und Abends ein Wein-Gläßgen voll zu trincken. Inter hujus decocti usum ad usum quoque pro variatione commendamus TR. *Resolventes & Diaphoreticas, bez. W. antiphthis. Garmanni, ♀ri S. & Compos.* ut & *Ess. Vegetabilium,*

bilium & temperatiorum; C. B. Cent. min. abs. compos. Pimp. alb. Succin. Myrrh. ♃ii, Lign. Ex quibus sequentes MRæ componi possunt: ℞. *TR. ♀ri ʒiij. D. in Vitr. sumantur 30. gtt. post merid.* vel ℞. *TR. ♃ii Ess. Lign. Succin. Myrrh. bals. ana ʒj. M.* D. S. Resolvirende und Blut-reinigende Essenz, alle Morgen und Abend 40. Tropffen in Thee zu nehmen. Loco infusi Thee sequens infusum purificans & Resolvens admittendum est: ℞. *Rad. Chin. Sarsæpar. bryon. ana ℥j. Herb. absynth. Scabios. hyssop. Scord. Meliss. Salv. Beton. Fl. Stœch. Arab. ana Mß. Lign. Sassafr. ʒij.* M. incis. cont. gr. m. Adhibeatur instar infus. Thee, & in quo præcedens MR. erit assumenda. Interdum quoque *pulveres* aliquot *temperantes, pectorales, martiales, ♃ini,* ut insimul 3tiæ indicationi satagamus, sunt interponendi: v. gr. ℞. *Pulv. Pect. W. Succin. alb. præparat. Corall. rubr. præparat. ⊕ dep. ana ℈j. M. D. in 3. p. æ.* Habent insimul quoque roborandi qualitatem remedia ex *Hyacintho* parata, *potiones Roborantes, Analepticæ & Mixturæ Cephalicæ, Cordiales* atque *Nervinæ* v. g. ℞. *Elix. Pect. W. ⊕li. Mynsicht: Ceph. W. Ess. Succin. ana ʒj. ∞ ♌. Cinam. Caryoph. ana gtt. ij. M. D. S.* Brust- und Magen-Elixir vor und nach Tische 35. Tropfen zu nehmen in ein wenig guten Wein. Ad majorem confortationem pectorisque roborationem conciliandam, *sequentem potionem* suadeo: ℞. *▽ fl. Til. Sambuc. Ceras. nigr. ana ℥ij. Rosar. Fragor. Cinam. Cydon. ana ℥ß. Spec. de Hyacinth. Corall. rubr. mat. perl. ana ℈ij. ♃ nat. ℈j. Syr. rub. id. Papav. Errat. de Symph. Fernel. ana ʒiij. M. D. S.* stärckender Tranck, wovon alle 3. Stunden ein biß zwey Löffel voll zu nehmen; Hæc omnia roborandi fine allegata remedia, non solum non prius debent in subsidium vocari, quam paroxysmus substiterit, sed & vario modo variisque formulis tam liquidis quam siccis varianda sunt; Sic *Electuaria Pectoralia & multa specifica remedia* etiam *Sympathetica*, sub magno numero in Autoribus descripta huc possem referre, si longiores adhuc superessent paginæ, & ni cogar hic pedem figere, atque, Deo pro mihi ad hoc negotium absolvendum largitis Viribus gratias habiturus, Finem facere.

S. D. G.

LAN-

LANGIVS in Physicis, TE RODOX, struxit abunde,
LBASSIVS adjunxit felix Anatomica doctè,
HOFFMANNVS Celebris, COSCHWIZIVS optima quævis
Artis Apollineæ fideliter addidit apte,
Hos Celebres, Doctos Doctores nunc imiteris,
MI RODOX, & sic es felix usque futurus.

Hæc Paucula adjecit

PRÆSES.

DA nun die Erndte-Zeit vorbey mit Clytons Blumen,
So tritt Hygea auf und zeigt den Nectar-Most,
Lacheus ruft herzu Napeen Clori Muhmen,
Und tragen völlig auf Hygeen ihre Kost.
Wer nun recht durstig ist, bring mit Vitunis-Becher,
Und trinck Apollo Wein hier in Geranen-Zelt:
Silenus ist nicht weit mit Floræ Sonnen-Fecher,
Der nun bald eilen wird aus ihren Blumen-Feld.

Bald

Bald wird es auch geschehn, du wirst von hier abreisen
Zu deiner Eltern Stadt und bringen Palons-Lehr,
Du wirst erfreuen Sie: ja selbst wird man dich preisen,
Wenn du davon getrag'n der Meditrinæ Ehr.

Dieses schreibet zu Ehren dem Herrn
Licentiato

D. H. A. S.

Lacheus] Clyto] Göttin des menschlichen Lebens.
Hygea - der Gesundheit.
Flora] Clori] - der Blumen.
Napea - der Blumen und Wälder.
Meditrina Artzney-Göttin.
Palon berühmter Artzt.
Apollo Artzeney-Gott.
Vitunus Lebens Gott.
Silenus der Liebe Begleiterin.

WIll jetzund Erffurth dich besonders heut beehren,
So thu ich meine Pflicht itzt als ein Vater auch.
GOtt setz dich uns zum Seeg'n und geb dir Salmons-Lehr'n.
Daß du auch hier curirst nach Hippocratens Brauch
Echo uns auch
Nach alten Gebrauch.

Dieses wünschet und hoffet dein
alter Vater

M. JOH. GOTTFRID. RODOX,
Pastor P. des Decanats Friedenburgk Senior.

Wenn

Wenn unverdroßner Fleiß Gelehrsamkeit erlanget,
So läst man sie der Welt mit höchsten Rechte seh'n,
Was nützt ein Edel-Stein, der noch so herrlich pranget,
Wenn seine Kostbarkeit nicht soll vor Augen stehn?
Mein Bruder, du zeigst itzt davon auch eine Probe,
Die dein bißher'ger Fleiß nunmehro angestellt,
Der Wohlstand leidet nicht, daß ich dich ferner lobe,
Weil sonst der Momus nur ein wiedrig Urtheil fält.
Inzwischen gebe dir der Höchste Wohlergehen,
Er segne deinen Stand, darinn er dich gesetzt,
Er laß bey Patienten dich im Glücke wohl bestehen,
So daß das Vater-Land sich stets an dir ergötzt.

Mit diesen wenigen wolte dem Herrn Candidato gratuliren dessen Bruder

Johann Gottfried Rodox/
Adv. Sang.

VIrtus, mi Frater, templum *tibi* pandit honoris,
Ex Medico Studio Lausque decusque venit.
Gratulor ergo novum, meritus quem sumis, honorem,
Quo *Patri* gignis gaudia sana *seni*.
Sis felix læsis, miserisque medendo per artem,
Quæ *tibi* Pæonis tradita ab ore fuit,
Sis prudens *Galenus* (*) & utilis *Angelus* ægris.
Sic honor obtentus floret ubique *tibi!*

(*) Galenus per anagr. Angelus.

Hæc pauca fratri suo dilecto adjicere voluit

M. GEORGIUS HEINRICUS RODOX,
Pastor Stedtensis in Comitat. Mansfeld.

